

Een inheems bos op tuinformat

NATUURLIJK TUINIEREN

ERIK HOOIJBERG

Over tiny forests heeft Erik al eerder geschreven, maar wat is een tuiny forest? Als het goed is, hebben we daar volgend seizoen een voorbeeld van op Ons Buiten. Het tuinyforest-pretpakket is inmiddels besteld! Nieuwsgierig geworden? Erik vertelt wat vlinders, rupsen, vogels, planten, bomen, vossen en sperwers met elkaar te maken hebben. En daar speelt het tuiny forest uiteraard een belangrijke rol in.

De aangebrande spanner is een nachtvlinder die nachtactief is. Ja dat klinkt raar, maar het is wel

waar. Er zijn ook nachtvlinders die overdag actief zijn. De aangebrande spanner is niet heel groot met een voorvleugellengte van 12-14 mm. Hij is goed herkenbaar aan de zwartachtige vlek aan de vleugelwortel en de brede zwarte buitenste dwarsband. Bij pas uitgekomen vlinders zijn die bedekt met blauwgrijze schubben op de vuilwitte vleugel. De aangebrande spanner is een vrij gewone soort en te vinden in loofbossen en struwelen. Hij gebruikt de wilde kardinaalsmuts als waardplant. De meidoornstippelmot is een vrij kleine nachtvlinder met een spanwijdte van 19-22 mm. Deze stippelmot heeft drie rijen zwarte puntjes op de smalle, witte

voorvleugels. Vleugelranden zelf zijn grijsig van kleur. Deze mot komt vrij algemeen voor en is te vinden langs bosranden, in parklandschappen en tuinen. De rupsen van de meidoornstippelmot leven in groepen in spinsels, vooral op meidoorn en sleedoorn en soms op fruitbomen, zoals appel en peer. De rupsen kunnen

Aangebrande spanner

Meidoornstippelmot

de voedselbomen en struiken volkomen ontbladeren. Dat is gelukkig tijdelijk - de bomen zorgen vaak snel weer voor nieuwe bladeren.

Krachtvoer voor jonge mezen

Anders dan dagvlinders zijn nachtvlinders vaak minder uitgesproken van kleur, vorm en voorkomen. Om die reden zijn mensen er meestal minder in

Wilde kardinaalsmuts

geïnteresseerd. Nachtvlinders en hun rupsen spelen echter een heel belangrijke rol in de voedselketen. Voor net uitgekomen jonge mezen zijn rupsjes en kleine vliegjes van levensbelang. Zonder dat krachtvoer redden de jonkies het niet. Timing is essentieel. De rupsen moeten in voldoende mate aanwezig zijn als de jonge vogels behoefte hebben aan krachtvoer. Co-evolutie van soorten kan zorgen voor afstemming van behoeften: kardinaalsmuts of meidoorn als waardplant voor vlinders, waarvan de rupsen weer voer zijn voor jonge mezen. En die mezen zijn op hun beurt weer voer voor de vos of de sperwer. Een voedselketen in een notendop.

Inheemse voedselbronnen voor insecten en vogels

Veel bomen en struiken die tegenwoordig in Nederland voorkomen, komen oorspronkelijk van elders. Prachtige soorten komen uit China, Japan en Amerika. Sommige soorten gedragen zich keurig, andere woekeren als de (bos)pest. Inheemse insecten, zoogdieren en vogels zijn sterk afhankelijk van juist die inheemse soorten bomen en struiken. In

eerdere artikelen over Natuurlijk Tuinieren was ik lyrisch over zo'n eenvoudige soort als de els en de berk, die in de wintertijd met hun propfen voedsel bieden aan vinken en mezen. Zo zijn er meer soorten die in dat rijtje thuishoren. Denk bijvoorbeeld aan de gewone hazelaar met zijn noten die gegeten worden door vogels en eekhoortjes. Boswilg, veldesdoorn, zoete kers en wilde lijsterbes worden uitbundig bezocht door insecten voor de nectar of door vogels voor nootjes, kersen of bessen. Ook sporkehout, rode kornoelje, egelantier en de al eerdere genoemde soorten wilde kardinaalsmuts en sleedoorn bieden aan insecten en vogels op verschillende momenten in het jaar een overdaad aan voedsel.

Koolmees

Sporkehout, oftewel bloedboom of buskruithout

Sporkehout is een bladverliezende, meestal meerstammige struik van 3-6 meter hoog, en soms een kleine boom. De schors is donker paarsbruin, met heldergeel hout dat zichtbaar wordt als de bast wordt verwijderd. Sporkehout is voor mensen onsmakelijk en licht giftig, maar zowel de bessen als de bast kunnen als laxemiddel gebruikt worden. Sporkehout prefereert een zure grond, groeit

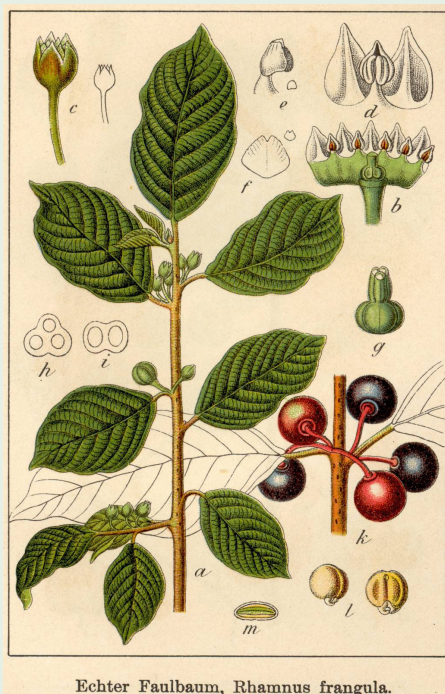
in vochtige bossen en venen. Met biodiversiteit in het achterhoofd is deze boom een alleskunner. De soort is waardplant voor dagvlinders: de citroenvlinder en het boomblauwtje. Ook een aantal motten leeft van het blad van deze heester, zoals de sporkehoutspanner. De bessen worden voornamelijk gegeten door

vruchtende vogels zoals grote lijster, kramsvogel en fazant, die zo de zaden verspreiden via hun uitwerpselen. Omdat deze struik zo 'n lange bloeiperiode (april-juli) heeft, is het een zeer belangrijke drachtplant voor honingbijen. Zoals gezegd: een alleskunner.

Inheemse slagkracht

Eerder dit jaar heb ik verteld over het belang van aanleg van kleine dichtbegroeide bossen, via de zogenaamde tinyforestmethode. Een tiny forest beslaat een oppervlakte van een paar tennisvelden of een klein voetbalveld. In verschillende gemeenten in Nederland, waaronder zelfs op twee plekken in Zaandam, zijn er initiatieven om dergelijke bossen aan te leggen. Maar nog niet in Amsterdam. Met een beetje mazzel zullen wij tot de eersten behoren om de kleine variant aan te leggen, namelijk een tuiny forest... Dit is een kleiner bos waarin genoemde bomen en struiken allemaal een plek krijgen op een oppervlak van slechts zes vierkante meter. Onder het

Echter Faulbaum, *Rhamnus frangula*.

INHEEMSE
INSECTEN,
ZOOGDIEREN
EN VOGELS
ZIJN STERK
AFHANKELIJK
VAN DIE
INHEEMSE BOMEN
EN STRUIKEN

ooievaarsnest zou dat bijvoorbeeld kunnen, of op een van de tuinen waar een sloophuisje heeft gestaan. Dan blijft er ook ruimte over om kweek- en bloembedden aan te leggen voor mensen die wel willen tuinieren, maar geen zin hebben in een grote tuin. We zullen zien waar er plek is. Misschien wilt u er een aanleggen op de eigen tuin?

Tinyforest-pretpakket

Het tuinyforestpakket is inmiddels besteld en wordt in november van dit jaar aangeplant. Dit pakket bevat overigens niet alleen bomen en struiken, maar ook een zadenmix van zevenentwintig verschillende vaste en eenjarige planten, zoals gewone ossentong, vertakte leeuwentand, akkerklokje, muskuskaasjeskruid, lange ereprijs en zwarte toorts. Omdat elke tuin weer anders is, zal het per tuin verschillen welke planten uit de mix goed aanslaan. Daarom zitten er ook zo veel verschillende soorten in; zo is de slagingskans voor elke tuin lekker groot. In november dus aan de slag met planten, zaaien, water geven en daarna ongeduldig afwachten.

Zaden wilde kardinaalsmuts

Erik Hooijberg
groen@ons-buiten.nl

Bronnen & foto's: Tuindierengids (R. Lewington, Kosmos 2015), websites: planten.sprinkl.co/tuiny-forest, nl.wikipedia.org/wiki/Sporkehout, ivn.nl/tinyforest, Wiki Commons

Veronica longifolia

Zwarte toorts

Lijster

Onrijpe bessen sporkehout